

A nemek közötti egyenlőség a politikai döntéshozatalban

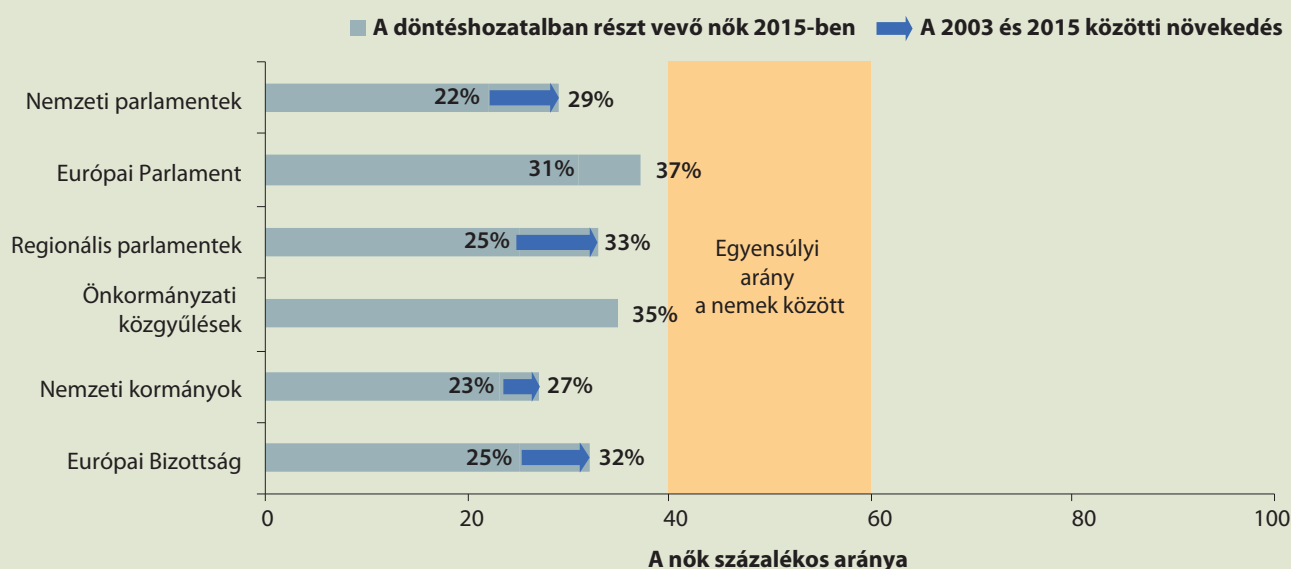
A nők és férfiak egyenlő politikai részvétele fontos előfeltétele a hatékony demokráciának és a jó kormányzásnak. A demokratikus rendszer megerősítése és kibővítése mellett a nők nagyobb arányú részvétele a politikai döntéshozatalban számos olyan pozitív társadalmi hatással jár, amelyek segíthetnek a nők és férfiak életének jobbá tételében. Az előnyök közé tartozik a nagyobb társadalmi egyenlőség és a befogadó kormányzás, a magasabb életszínvonal, az oktatás, egészségügy és infrastruktúra terén várható kedvező fejlemények és a politikai korrupció csökkenése.

A nők lassú, de biztos felemelkedése

Az elmúlt évtizedben az EU egész területén folyamatosan növekedett a felső vezetői pozíciókban lévő nők aránya a politikai intézményeknél és a közigazgatásban. Az alábbi diagram azt mutatja be, hogy 2003 óta milyen haladás történt helyi, regionális, nemzeti és európai szinten.

1. ábra: A nemek közötti egyensúly alakulása a politikai hatalomban az EU-28 területén, 2003–2015

A politikai pártok vezetése továbbra is a férfiak kezében van

A nők az informális hálózatok peremére szorulnak

Az EU-ban működő politikai pártok többségét férfiak vezetik, amint azt az EIGE „A nemek közötti egyenlőség a hatalomban és a döntéshozatalban” című jelentése (2015) mutatja. A jelentés rámutat, hogy az EU területén a nagyobb politikai pártok vezetőinek mindössze 13%-a, vezetőhelyetteseinek pedig 33%-a volt nő 2014-ben. A legfelső pozíciók eléréséhez, a párt támogatottságának fenntartásához és a politikai változások végrehajtásához rendkívül fontosak a politikai pártokon belüli formális és informális hálózatok. Az informális hálózatok munkaidőn kívüli építésében nagyrészt férfiak vesznek részt. A férfidominanciájú területeken ezért az ilyen hálózatok megléte konzerválhatja a férfiak domináns és vezető szerepét (az EIGE jelentése: A nemek közötti egyenlőség a hatalomban és a döntéshozatalban).

A nemi sztereotípiák távol tartják a nőket a vezető pozícióktól

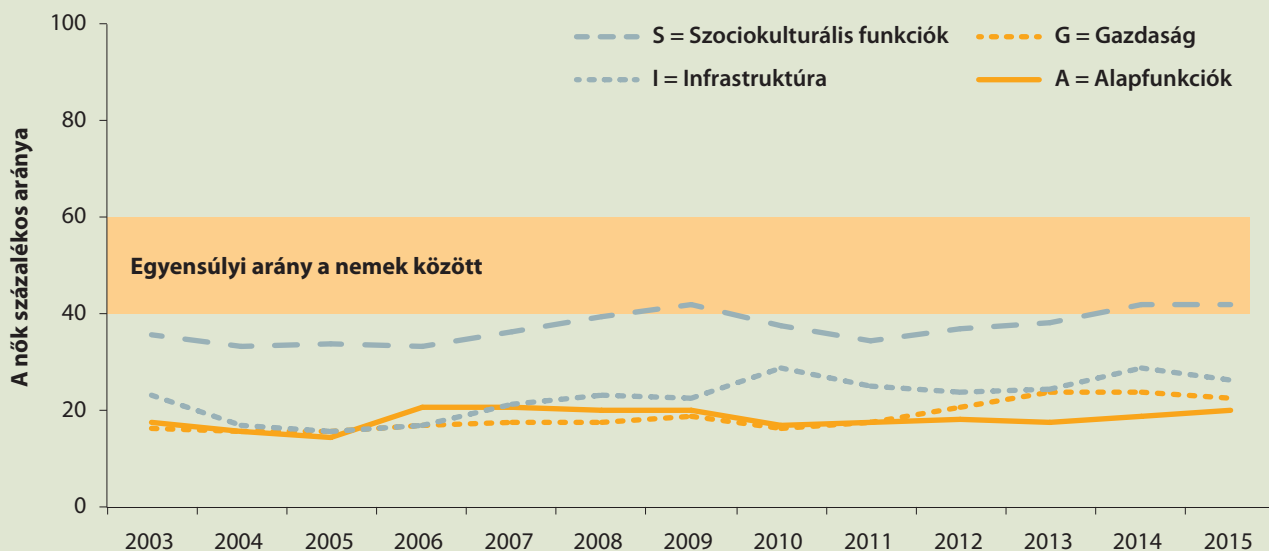
Az egyenlő képviselést továbbra is akadályozza a nemi alapú sztereotípiák megléte és sok esetben a politikai pártok belső kultúrája, amelyet a „férfias” vezetési stílus uralma jellemez. A vezetői pozíciókat hagyományosan többnyire férfiak töltötték be. A vezetőktől elvárt

tulajdonságokat és készségeket – amilyen az aszertivitás, a dominancia vagy a racionális gondolkodás – jellemzően a férfias tulajdonságokkal kapcsolják össze, így a vezetői szerep a közfelfogásban a férfiakhoz tartozik. A nemi sztereotípiák a kormányzati tárcák és a minisztériumokon belüli vezető közigazgatási pozíciók megoszlásában is tükröződnek. A férfiak uralják az alapvető állami funkciókhoz kapcsolódó tárcákat, amilyen a védelem, az igazságügy és a külpolitika, ezzel szemben a nők a társadalmi-kulturális szerepkörökben koncentrálnak, ami tovább erősíti azokat a sztereotíp elvárásokat, miszerint a nőkhöz jobban illenek az olyan területek, mint az oktatás, az egészségügy és a kultúra.

A politikai pártok rácsukják a kaput a nőkre

A politikai pártok döntő szerepet játszanak annak meghatározásában, hogy a nők milyen mértékben és minőségben vehetnek részt a pártpolitikában. A nők vezetői pozíciókba való belépési lehetőségei ugyancsak a politikai pártok és a választási és felvételi folyamatokat felügyelő pártelit kezében vannak. A választási listák sorrendjét, a választókerületek jelöltlistáit és a pártfelépítést szintén a politikai pártok határozzák meg. A politikai pártokat emiatt sokszor „kapuőrnek” is nevezik.

2. ábra: A nők aránya a kormányban miniszteri tárcák szerint az EU-28 területén, 2003–2015

Mi történik a nemek egyensúlyának javítása érdekében?

A politikai döntéshozatalban való nemi egyenlőség melletti elkötelezettségét több uniós tagállam is megerősítette a kötelező vagy önkéntes nemi kvóták bevezetésével, hogy megteremtse a nemek közötti egyensúlyt a politikában, és a nemek közötti egyensúlyra vonatkozó célszámokat vezessen be a jelöltválasztásban. Az EIGE kutatásai azt mutatják, hogy átlagban nézve a kötelező vagy önkéntes kvótákkal rendelkező tagállamokban volt a leghangsúlyosabb a nők politikai képviseletének emelkedése 2003 óta. Az ábrákból kiderül, hogy a 10 százalékpontos növekedés nyomán a nők nemzeti parlamentekben való képviselete átlagosan 29%-ot ért el 2014-re. Azokban az országokban, ahol nincs kvóta, a nők képviselete 27% volt, és az elmúlt évtizedben átlagosan csak kismértékben emelkedett. A kvóták bevezetése az egyik módszer a nemek közötti egyensúly javítására. Ezek azonban önmagukban még nem elegendők. Más intézkedésekre is szükség van: idetartoznak a nyilvános viták, a kampányok, a rendszeres ellenőrzés és a nők politikai részvételét ösztönző holisztikus programok.

Bevált gyakorlatok a nők politikai döntéshozatalban való részvételének növelésére

Az EIGE egy sor bevált gyakorlatot talált arra, hogy több nő juthasson hozzá a politikai karrierhez szükséges készségekhez, egy sokszínűbb, képviseleti alapon működő közegben.

Célzott intézkedések és kezdeményezések: A politikai pártok által bevezetett, jogilag kötelező vagy önkéntes intézkedésekről bebizonyosodott, hogy növelik a nők részvételét a döntéshozatalban. A haladáshoz fontos még a célzott kezdeményezések széles köre, például a nyilvános viták, a figyelemfelhívás, az átláthatóbb felvételi és karrierfejlesztési módszerek.

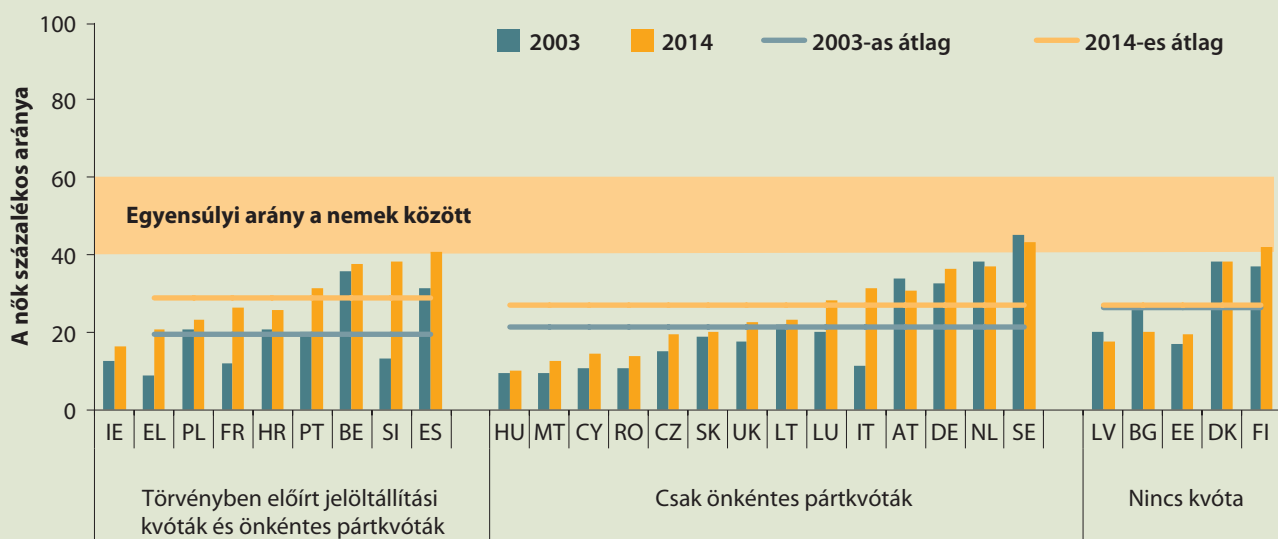
Rendszeres ellenőrzés: Fontos figyelemmel kísérni a fejleményeket, és felmérni, hogy az egyes kezdeményezések sikeresek-e. Az EIGE nemekre vonatkozó statisztikai adatbázisa megkönnyítheti ennek nyomon követését, mivel nemek szerinti adatokhoz ad hozzáférést, amelyek az EU összes tagállamában összehasonlíthatóak.

Az EIGE rendszeres jelentései a Pekingi Cselekvési Platform (BPfA) különböző területeit vizsgálják, ahogyan az Európai Unió Tanácsának elnökségei kérték. A legutóbbi jelentések:

- Gender equality in power and decision-making (*A nemek közötti egyenlőség a hatalomban és a döntéshozatalban*) (2016);
- Gender gap in pensions in the EU (*A nemek közötti nyugdíjkülönbség az EU-ban*) (2015);
- Gender equality and economic independence: part-time work and self-employment (*A nemek közötti egyenlőség és a gazdasági függetlenség: részmunkaidő és önálló vállalkozás*) (2014).

Az összes eddigi EIGE BPfA jelentés és kiadvány megtekinthető az alábbi weboldalon: <http://eige.europa.eu/monitoring-the-bpfa>

3. ábra: A nők aránya a nemzeti parlamentekben kvóták használata esetén az EU-28 területén, 2003–2015

A fiatal nők bevonása: Ha a politikai életbe nem sikerül több fiatal nőt bevonni, a nők választásokon való alulreprezentáltsága továbbra is fennmarad. A mentori támogatásnak, a képzéseknek, a nyilvános kampányoknak és a professzionális hálózatoknak fontos szerepe lehet abban, hogy a nőket nagyobb arányban ösztönözzék a jelöltként való indulásra és felkészítsék a politikai pályára.

Még egy szó a nemek esélyegyenlőségét támogató parlamentekről

A nők számára támogató, munkahelyi zaklatástól és megkülönböztetéstől mentes környezetet biztosító parlamentek több nőt ösztönözhetnek arra, hogy aktívan részt vegyenek a politikában. Az EIGE most dolgozik egy olyan online, interaktív eszköz kialakításán, amelynek segítségével fel lehet mérni, hogy egy politikai intézmény mennyire támogatja a nemek esélyegyenlőségét.

Nemek közötti egyensúly: Általában a 40/60 arányt tekintik elfogadhatónak.

A nemek egyenlő aránya: Számszerű fogalom, amelyet 50/50 aránynak is neveznek.

Kritikus tömeg: Ha a nők vagy a férfiak legalább 30%-ban képviseltetik magukat a döntéshozó pozíciókban.

Forrás: A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó szószedet és teaurusz.

<http://eige.europa.eu/rdc/thesaurus>

Az eszköz megvizsgálja a legfontosabb kritériumokat, a választási rendszerektől egészen a parlamenti munkakörülményekig. A nők politikusi pályafutásának különböző szakaszaiban felmerülő akadályok vizsgálata révén az új eszköz hozzásegíti az intézményeket a diszkriminatív módszerek megkereséséhez és a kezelésükre irányuló intézkedések kidolgozásához.

Az EU szakpolitikai prioritásai

A nők és a férfiak döntéshozatalban való egyenlősége melletti uniós kötelezettségvállalást tovább erősíti az Európai Bizottság Stratégiai szerepvállalás a nemek közötti egyenlőségért (2016–2019) című dokumentuma. A dokumentum a kiemelt területek közé sorolja a nemek közötti egyenlőség támogatását a döntéshozatalban. A magas szintű döntéshozói pozíciókat betöltő nőkre és férfiakra vonatkozó adatok összegyűjtésére és terjesztésére irányuló intézkedéseket is felvázolja, az EIGE-vel szoros együttműködésben.

A „nemek közötti egyenlőségről szóló európai paktum” (2011–2020) ismételten megerősíti a Tanács elkötelezettségét a nemek közötti egyenlőség mellett, emellett kifejezetten törekszik arra, hogy előmozdítsa a nők szerepvállalását a politikai és gazdasági életben.

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE) a nemek közötti egyenlőség kérdésével foglalkozó uniós tudásközpont. Az EIGE – a nemek közötti egyenlőség európai helyzetével kapcsolatos különleges szakértelem, valamint összehasonlítható és megbízható adatok nyújtásával – támogatja a politikai döntéshozók és valamennyi vonatkozó intézmény azon törekvését, hogy a nők és férfiak közötti egyenlőség minden európai számára valósággyá váljon.

További információ:

<http://eige.europa.eu>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 5 215 7444